

دادگاه‌های آمریکا نیز استقلال کافی دارند و دانشجویان می‌توانند در دادگاه از وکلا کمک بگیرند. زمانی که دانشجویان دست به اعتراض می‌زنند برای زندان، دستگیری و دادگاه آمادگی و آگاهی نسبی دارند. اگر دانشجویان مجوز اعتراض گرفته باشند که اصلاً مشکلی برای دانشجویان پیش نمی‌آید اما اگر مجوز نگرفته باشند اعتراض کرده باشند باز هم خیلی جدی نیست مگر اینکه تخلفی صورت گرفته باشد در این صورت پلیس ورود می‌کند. مسأله اصلی دادگاه است. و الا پلیس همه جا کمابیش درگیر می‌شود. ضمناً آنجا کسی را برای فیلم‌برداری و انتشار این درگیری‌ها بازداشت نمی‌کنند. حتی به آن دختر خانمی که فیلم خشونت جرح فلوید را گرفت جایزه دادند. هیچ استاندار دوگانه‌ای وجود ندارد این محصول ذهن اولوگرایان است، اگر در ایران نیز همین شرایط برقرار شود کسی نسبت به آن معترض نمی‌شود. بعلاوه آنان دچار استاندار دوگانه هستند که اعتراضات در یک کشور را حق می‌دانند و در کشور دیگر را ناحق. از نظر من در هر دو حق اعتراض دارند و باید مطابق قانون با آنان رفتار شود. اول باید اجازه دهند که مردم به هر چیزی که می‌خواهند در چارچوب قانون اعتراض کنند و اگر هم بدون مجوز اعتراض کردند نهایتاً پلیس دستگیر و به دادگاه منتقل می‌کند اما به شرطی که دادگاه مستقل عمل کند. اگر دادگاه مستقل عمل کند اساساً هیچ استاندارد دوگانه‌ای وجود ندارد. استاندارد دوگانه متوجه کسانی است که به این حد از تقابل در آنجا اعتراض می‌کنند ولی از اقدامات تندتر و عجیب در اینجا دفاع می‌کنند. آنچه که در غرب به آن اعتراض می‌شود این نیست که چرا دانشجویان و استادان را دستگیر می‌کنند و به دادگاه می‌برند زیرا آنها آمادگی اینها را دارند چون فکر می‌کنند قانون حاکم است و نهایتاً باید در مقابل قانون پاسخگو باشند اما در اینجا هیچ کدام از اینها اتفاق نمی‌افتد. در غرب نیز یک سری مشکلات وجود دارد و دانشجویان نیز اعتراض می‌کنند اما تفاوت این است که در آنجا و در نهایت خودشان را با این مسائل و خواست عمومی تطبیق می‌دهند، متحول می‌شوند و پهبود پیدا می‌کنند. در غرب زمانی که دانشجو اعتراض می‌کند به او اتهام‌هایی مانند اینکه از ایران پول گرفته اید تا اعتراض کنید نمی‌زنند اما در ایران زمانی که دانشجو دست به اعتراض می‌زند هزار اتهام به او می‌زنند. در اعتراضات سال گذشته تعداد زیادی از دانشجویان مجروح شدند. پرونده‌های انضباطی دارند در دانشگاه آنان ثبت و ضبط می‌شود. ولی در آنجا کلیتاً یکی از همین دانشجویان معترض جنگ ویتنام بود بعداً هم رئیس جمهور شد. اولوگرایان نباید کار خودشان را با کشور دیگری مقایسه کنند. این موضوع‌ها هیچ ارتباطی بهم ندارند. چرا کارهای خوب آنها را نمی‌گویند اینکه آنها را دستگیر می‌کنند و قوایر به دادگاه انتقال می‌دهند، چرا در کشور ما این کار را انجام نمی‌دهند. بنابراین عده‌ای در ایران به دنبال توجیه کارهای خودشان هستند و این بدتر از هر چیز دیگر است. در حال حاضر هم کسی در ایران جرأت ندارد نسبت به چنین موضوعاتی اعتراض کند حتی اگر من نسبت به آن موضوع اعتراضی نداشته یا حتی موافق باشم اما به دیگران حق اعتراض می‌دهم. اخیراً آمریکا به اسرائیل کمک مالی کرده است و بخشی از اعتراضات به همین موضوع برمی‌گردد. موضوع کمک مالی آمریکا به اسرائیل به صورت شفاف در مجلس آمریکا تصویب شد و آمریکایی‌ها هم به درستی اعتراض می‌کنند که ما خودمان فقیر هستیم چرا پول می‌دهیم یا نه به اسرائیل می‌دهیم. آیا در ایران کسی می‌تواند چنین اعتراضی کند؟ قطعاً نمی‌تواند. من نمی‌گویم به دیگران کمک کنیم یا نکنیم بعضاً با برخی کمک‌های خارجی موافق هم هستم ولی بحث در این موضوع است که قرار نیست همه عین من یا شما فکر کنند و چنین مقایسه‌ای از اساس باطل است و به نفع شما هم نیست.

در خصوص اینکه اگر چنین اتفاقاتی در ایران رخ دهد، چنین اتفاقاتی در ایران رخ نمی‌دهد و سرکوب می‌شود. اگر مجموعه‌ای از افراد بخواهند درباره یک موضوع اساسی بطور عملی اعتراض یا اظهار نظر کنند قطعاً با عکس‌العمل مواجه می‌شوند و هیچگاه مجاز به آن نخواهند بود حتی درخواست آن هم موجب مشکل خواهد بود. شرایط باید به گونه‌ای باشد که همه بتوانند حرف خودشان را بزنند و اگر اعتراضی دارند نیز بگویند و اگر خلاف قانون عمل کنند ما هم باید مانند آمریکا عمل کنیم دستگیر شوند. از آنها عکس گرفته شود و به دادگاه فرستاده شوند. این نوع مقایسه‌ها هیچ کمکی به طرفداران وضع موجود برای توجیه اقداماتشان نمی‌کند اما نکته مهم اینجاست که در غرب اعتراضات بطور معمول به نتیجه می‌رسد یعنی افرادی پاسخگو می‌شوند و تغییر و تحولات اتفاق می‌افتد چون بالاترین مقام‌ها هم از مردم رای می‌خواهند پس اگر ببینند مردم اعتراض دارند خودشان وضع را اصلاح می‌کنند اما در ایران اگر کسی بخواهد اصلاحات انجام دهد فوراً در صلاحیت می‌شود. از این تئور تانی برای اصول‌گرایان محترم‌پخته نمی‌شود و بهتر است فکر دیگری نکنند.

قرار به برگزاری مراسم تدفین شد. در روزی که قرار بود مراسم تدفین برگزار شود، دانشجویهای مخالف این تصمیم به سمت محل تدفین حرکت کردند اما مخالفت‌ها فایده نداشت و تدفین انجام شد.

➤ **تحصن دانشگاه زنجان (۱۳۸۷)** • ماجرا از ارائه پیشنهادی از سوی معاون دانشجویی دانشگاه به یک دانشجوی دختر کلید زده شد. او که ریاست کمیته انضباطی را هم برعهده داشت، به یکی از دانشجویها پیشنهاد برقراری رابطه جنسی داده بود. به دنبال این موضوع، دانشجویها با هماهنگی دختری که مدعی این موضوع شده بود، صحنه‌سازی کرده و وارد دفتر کار معاون شده و این معاون پیش از رسیدن به مقصد خود، توسط دانشجویها دستگیر شده و تحویل حراست دانشگاه می‌شود. پس از آن نزدیک به ۳ هزار دانشجو در محوطه دانشگاه دست به برگزاری تجمع زدند. به دنبال این موضوع رئیس دانشگاه با حضور در جمع دانشجویها از آنها عذرخواهی کرد و پرونده معاون تحویل دستگاه قضا شد تا حکم ۳۰ ضربه شلاق برای او صادر شود.

➤ **زن، زندگی، آزادی (۱۴۰۱)** • پس از آغاز اعتراضات سراسری به دنبال درگذشت مهسا امینی، دانشگاه نیز در متن این اعتراض‌ها قرار گرفت و شاهد روزهای پرتلاشی در اکثر واحدهای دانشگاهی بودیم. درباره روزهایی که در پاییز ۱۴۰۱ در دانشگاه‌ها گذشت بسیار شنیده و بیان همه آنها نیازمند گزارش‌های مفصل است. برای نمونه یکی از مهم‌ترین اتفاقات ماجرای بود که پیرامون دانشگاه صنعتی شریف رخ داد و شامگاه مهم‌ترین، اعتراض و تحصن دانشجویها با حمله نیروهای لباس شخصی روبه‌رو شد. از دل این اعتراض‌های دانشجویی، احکامی انضباطی و قضایی علیه برخی دانشجویان صادر شد. برخی از دانشجویان حکم تعلیق و تبعید گرفتند. همچنین برخی شکل‌های دانشگاهی مانند انجمن دانشجویی آزاداندیش دانشگاه علامه لغو مجوز شدند و برای برخی انجمن‌ها مانند انجمن اسلامی دانشگاه صنعتی شریف هم حکم تعلیق فعالیت صادر شد.

▼ نکته‌یابانی

آنچه در این گزارش ذکر شد، مروری مختصر پیرامون مهم‌ترین جنبش‌های دانشجویی در ایران و آمریکا بود، مواردی که گویای این است که جنبش‌های دانشجویی و بر خورد با آنها در دو کشور چگونه بوده است. اما در این مسیر ذکر دو نکته خالی از لطف نیست: ۱- در روزهایی که اعتراضات در آمریکا درباره نسل کشی اسرائیل در نوار غزه در فضای دانشگاهی این کشور به اوج رسیده است، برخی جریان‌های سیاسی در ایران اقدام به نصیحت دولت آمریکا درباره آرامش در برخورد با معترضان می‌کنند اما به نظر می‌رسد ذکر و یادآوری این نکته الزامی باشد که در مقام مقایسه و نصیحت باید توجه داشت که فضای هر کشور و هر جامعه‌ای با جامعه دیگر تفاوت دارد؛ نه براساس تاریخ رویدادهای دو دولت ایران و آمریکا در قبال دانشجویان و جنبش‌های دانشجویی یکی بود و دیگری حجم اتفاقات و بر خورد‌ها در مقیاس مشابهی بوده است و البته این نامحان داخلی همان اندازه که مسئولان دولت دیگر را به تساهل و تسامح با معترضان دعوت می‌کنند باید این با م و دو هوا را کنار گذاشته و در میان خشم و اعتراض دانشجویان و مردم کشور خود هم مسئولان را به رواداری با مردم دعوت کنند و از آنها هم بخواهند حریم دانشگاه را حرمت قائل باشند، چیزی که حداقل از بهارستان نشینان کمتر شاهدش بودیم ۲- خشونت در برخورد با اعتراضات دانشجویی در نوار غزه امری ناپسند است (نمونه بارز آن تمام تصاویری است که از اعتراضات دانشجویی در آمریکا بخش می‌شود) و اینکه نمی‌توان مجوزی برای آن در هر سطحی قائل شد. البته که نباید فراموش کرد که اعتراض‌های دانشجویی در دانشگاهی و جنبش‌های فراگیر زمانی شکل می‌گیرد که به نوعی تضاد منافع میان آرمان مردم و دانشجویان و دولت‌ها شکل می‌گیرد که باید دولت‌ها از سعه صدر و برابر آن بر خوردار باشند. قیاس صورت گرفته از نگاه بسیاری قیاس مع الفارق است و نه جنبش‌های دانشجویی در دو کشور قابل مقایسه هستند و نه قوانین و تصمیم‌گیری‌ها در برابر آنها، اما هر جای جهان که باشم بر خورد با اعتراض آن هم اگر مسالمت‌آمیز و بدون خشونت باشد، باید با آرامش و به دور از خشونت و برخورد سنگین اتفاق بیفتد؛ بنابراین نمی‌توان هیچ‌گاه دلیلی را برای برخورد تند با جنبش‌های دانشجویی تجویز کرد.

➤ **جنگ غزه (۲۰۲۴)** • اما جدیدترین و آخرین مورد جنبش دانشجویی در آمریکا که یکی از بزرگترین جنبش‌های دانشجویی فراگیر در تاریخ این کشور به شمار می‌رود، پیرامون ادامه جنگ در غزه است. این اعتراض دانشجویی روز ۱۷ آوریل ۲۰۲۴ (۲۹ فروردین ۱۴۰۲) از دانشگاه کلمبیا در شهر نیویورک آغاز شد. دانشجویهای متحصن خواهان این بودند که ارتباط دانشگاه‌شان با اسرائیل قطع شود. موج این اعتراض از روز ۲۲ آوریل گسترده شد و به دانشگاه‌های دیگر آمریکا از جمله دانشگاه‌های آریزونا، کالیفرنیا، کنتیکت، فلوریدا، جورجیا، ایلیون، ایندیانا و بسیاری دیگر از شهرها هم رسیده که آخرین مورد آن کشیده شدن دامنه اعتراضات به کانادا بوده است. اعتراضات فعلاً با برخورد‌های بعضاً خشنی از سوی پلیس روبه‌رو شده اما برای مشخص شدن نتایج در خواست‌های دانشجویان و نهایت بر خورد با آنها، باید منتظر گذر زمان بود.

▼ ایران و جنبش‌های دانشجویی

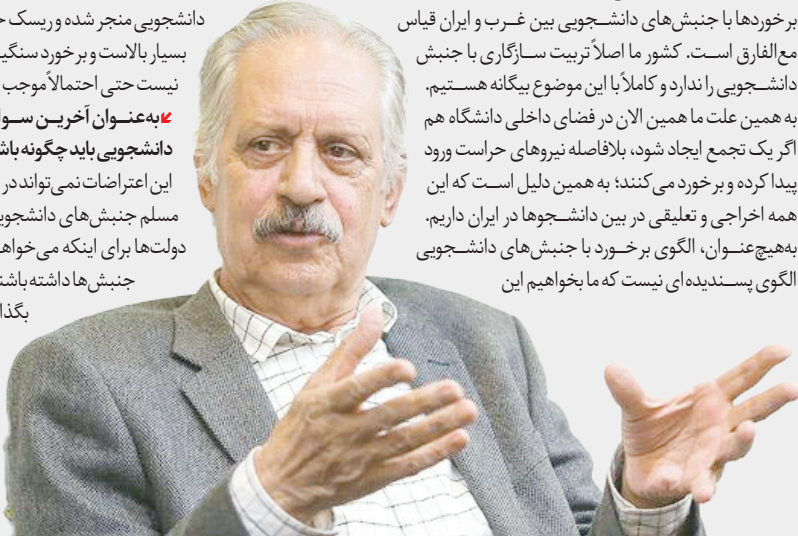
➤ **۱۶ آذر و سفر نیکسون (۱۳۳۲)** • پس از کودتای ۲۸ مرداد و برکناری محمد مصدق، از آغاز ترم جدید در پاییز همان سال، فضای دانشگاه تحت‌تأثیر این واقعه بود. ابتدا ۱۶ مهر، دانشجویهای دانشگاه تهران در حمایت از بازاربان دست به برگزاری تظاهرات آرام در محیط دانشگاه زدند اما جرقه اصلی اعتراض زمانی زده شد که خبر آمد ریچارد نیکسون (نایب رئیس جمهوری آمریکا) قرار است در آذرماه به ایران سفر کرده و در دانشگاه تهران حاضر شود. در نتیجه در روز ۱۶ آذر فضای دانشگاه تهران سیاسی می‌شود. دولت برای جلوگیری از ادامه‌دار شدن اعتراض وارد جریان شده و دستور دخالت ارتش داده می‌شود که در نتیجه این دخالت ۳ دانشجو کشته و برخی دیگر از دانشجویان بازداشت می‌شوند.

➤ **ماجرای افزایش قیمت بلیت اتوبوس (۱۳۴۸)** • افزایش قیمت بلیت اتوبوس‌های شرکت واحد شهر تهران با تصمیم مدیریت این شرکت زمینه‌ساز اعتراضی مردمی شد که استارت آن در روز سوم اسفند ۱۳۴۸ زده شد. ابتدا اعتراض در سطح مردم بود اما از صبح چهارم اسفند، دانشجویان وارد جریان شده و در مقابل دانشگاه با تجمع خودمانع از حرکت اتوبوس‌ها می‌شوند. در نتیجه ارتش وارد جریان شده و درگیری در خیابان بین دانشجویان و نیروهای نظامی اوج می‌گیرد و تعدادی از دانشجویان بازداشت می‌شوند. پس از این درگیری‌ها، امیرعباس هویدا (نخست‌وزیر وقت) اقدام به برگزاری جلسه ویژه هیئت دولت کرده و تصمیم گرفته می‌شود که قیمت‌ها به حالت سابق بازگرد روز ۹ اسفند دانشجویان بازداشتی آزاد می‌شوند.

➤ **کوی دانشگاه (۱۳۷۸)** • درباره ماجرای کوی دانشگاه به‌عنوان بزرگترین اعتراض دانشجویی از ابتدای انقلاب تا دو دهه بعد از آن، بسیار گفته و شنیده شده و بیان بسیار نکات، تکرار مکررات به شمار می‌رود. به صورت خلاصه می‌توان گفت که ماجرا از اعتراض دانشجویی به تورق روزنامه سلام در کوی دانشگاه تهران از روز ۱۷ تیر ۱۳۷۸ آغاز شد، پس از آن و به دنبال به خشونت کشیده شدن اعتراض‌های دانشجویی، موج اعتراض‌ها به سایر دانشگاه‌ها رسید. چندی بعد جلسه محاکمه عوامل حمله به کوی دانشگاه برگزار شد اما سنگین‌ترین حکم صادر شده مربوط به یک سرباز بود که به جرم سرقت یک ریش تراش به ۹۱ روز زندان محکوم شد. البته نباید فراموش کرد که یکی از بزرگترین ابهامات کوی دانشگاه که پس از ۲۵ سال رفع نشده، سرنوشت سعید زینالی است؛ دانشجوی معترضی که در ۲۳ تیر ۱۳۷۸ ناپدید شد و همچنان خبری از او نیست. در این اعتراضات با توجه به اینکه دولت اصلاحات تاکید ویژه به حفظ حرمت دانشگاه داشت و مخالف ورود لباس شخصی‌ها و نیروهای امنیتی برای مقابله با معترضان بود، در کنار دانشجویان متحصن و معترض، پیگیر خسارتی که به دانشجویان وارد شده بود، قرار گرفت.

➤ **تدفین شهدای گمنام در دانشگاه (۱۳۸۴)** • در اسفندماه ۱۳۸۴، زمزمه‌هایی به گوش رسید مبنی بر اینکه قرار است پیکر چند شهید گمنام در محوطه دانشگاه صنعتی شریف به خاک سپرده شود. به دنبال این زمزمه‌ها، تعدادی از دانشجویان در روز ۲۱ اسفند اقدام به برگزاری تجمع کردند اما به‌رغم مخالفت‌های صورت گرفته،

شکستگی منجر به این شد که تقریباً همه جنبش‌های دانشجویی در ایران شکست بخورد. من که در فرانسه دانشجوی بودم، در جنبش ۱۹۸۶، سه نماینده از سوی دانشجویان در تلویزیون با وزیر علوم فرانسه حرف زدند و وزیر نتوانست آنان را قانع کند. بعد از جلسه، وزیر علوم از طریق همان تلویزیون اعلام کرد که من نتوانسته‌ام دانشجویان را قانع کنم و به همین علت استعفا می‌دهم. برخورد در اروپا اینگونه است و اصلاً نمی‌توان با ایران مقایسه کرد. به قول علما قیاس بر خورد‌ها با جنبش‌های دانشجویی بین غرب و ایران قیاس مع الفارق است. کشور ما اصلاً تربیت سازگاری با جنبش دانشجویی را ندارد و کاملاً با این موضوع بیگانه هستیم. به همین علت ما همین الان در فضای داخلی دانشگاه هم اگر یک تجمع ایجاد شود، بلافاصله نیروهای حراست ورود پیدا کرده و بر خورد می‌کنند؛ به همین دلیل است که این همه اخراجی و تعلیقی در بین دانشجویان در ایران داریم. به‌هیچ‌عنوان، الگوی برخورد با جنبش‌های دانشجویی الگوی پسندیده‌ای نیست که ما بخواهیم این

➤ **اعتصابات جبهه آزادی‌بخش جهان سوم (۱۹۶۸)** • آموزش اروپا محور و عدم توجه به مطالعات قومیتی و بی‌احترامی به رنگین‌پوست‌ها و اخراج یک استاد سیاه‌پوست در دانشگاه برکلی باعث می‌شود که یکی از طولانی‌ترین اعتراضات دانشگاهی در تاریخ آمریکا از ابتدای نوامبر ۱۹۶۸ شروع شود؛ اعتراضی که بیش از ۴ ماه طول می‌کشد و در مارس ۱۹۶۹ به نتیجه می‌رسد. در این میان یک اتفاق مهم در فوریه ۱۹۶۹ رخ می‌دهد؛ جایی که ۱۳ دانشجو بازداشت می‌شوند. در نتیجه اعتصاب سراسری در دانشگاه‌های آمریکا آغاز شده و استادها به دانشجویان اضافه می‌شوند. این روند منجر به این می‌شود که رونالد ریگان (فرماندار وقت کالیفرنیا) اعلام وضعیت فوق‌العاده کرده و تظاهرات در دانشگاه‌ها ممنوع می‌شود. در نتیجه دانشجویان به خیابان آمده و درگیری با پلیس اوج می‌گیرد اما سرانجام رئیس دانشگاه برکلی تسلیم دانشجویان شده و در ماه مارس دستور تشکیل اولین دپارتمان مطالعات قومیتی را در دانشگاه صادر می‌کند.

➤ **جنبش رئیس نانشونا (۱۹۸۸)** • دانشگاه گالودت به‌عنوان قدیمی‌ترین دانشگاه ویژه دانشجویان مطرح است. در مارس ۱۹۸۸ اعلام می‌شود که هیئت امنکا فرد ناشنوا را به‌عنوان رئیس جدید دانشگاه انتخاب کرده است؛ موضوعی که باعث می‌شود از ششم این ماه دانشگاه وارد روند اعتصاب شود. معترضان در محوطه دانشگاه تجمع کرده و خواهان استعفاي رئیس جدید و رئیس هیئت‌انما شدند، روند اعتراض و اعتصاب به مدت ۸ روز ادامه پیدا کرد و در نهایت منجر به استعفاي رئیس جدید و رئیس هیئت‌انما شد.

➤ **جنبش ترک تحصیل (۲۰۰۶)** • اعلام قوانین سخت‌گیرانه‌ای درباره کنترل مهاجرت و حفاظت از مرزها باعث می‌شود که در لس‌آنجلس اعتراضی از ۲۴ مارس ۲۰۰۶ آغاز شود. دانشجویان دانشگاه‌های شهر لس‌آنجلس که بیشتر آنها دانشجویان مهاجر بودند به یکدیگر اضافه شده و به خیابان می‌آیند؛ به‌گونه‌ای که در ۲۷ مارس ۲۴ هزار دانشجو که در خطر ترک تحصیل بودند از دانشگاه خارج شده و تظاهراتی را در شهر با حضور بیش از ۴۰ هزار دانشجو برگزار می‌کنند؛ روندی که منجر به تعطیل شدن دانشگاه‌ها در این شهر می‌شود و در نهایت قانون در نظر گرفته شده متوقف می‌شود.

➤ **اعتراضات افزایش شهریه (۲۰۰۹)** • اعمال سیاست‌های مالی جدید از جمله افزایش شهریه و تعدیل نیروهای کارمند دانشگاه کالیفرنیا باعث می‌شود که اعتراضی در این دانشگاه از سپتامبر ۲۰۰۹ تا مارس ۲۰۱۰ صورت گیرد. اعتراضات از سپتامبر ۲۰۰۹ شروع می‌شود، روند این اعتراض‌ها با اشغال بخش‌هایی از دانشگاه توسط دانشجویان و اساتید همراه بود. تعدادی از دانشجویان ساختمان‌ها را اشغال می‌کردند و سایر دانشجویان در حمایت از آنها اطراف ساختمان حضور داشتند؛ روندی که منجر به ورود پلیس و برخورد با دانشجویان شد و عده‌ای هم دستگیر شدند اما در نهایت در سال ۲۰۱۰ دانشگاه اعلام کرد سیاست خود را در حوزه مالی کنار گذاشته و شهریه‌ها تا سه‌سال ثابت خواهد ماند.

➤ **جنجال ایروین (۲۰۱۱)** • اولین جنجال پیرامون اسرائیل در محیط دانشگاهی در آمریکا زمانی رخ می‌دهد که دانشگاه کالیفرنیا قصد داشت برای سفیر اسرائیل یک سخنرانی برپا کند. تعدادی از دانشجویان تصمیم می‌گیرند که در روند سخنرانی او اختلال ایجاد کنند. سفیر اسرائیل به دانشگاه می‌آید و سخنرانی آغاز می‌شود اما تعدادی از دانشجویان با بیان جمله‌هایی در مخالفت با اسرائیل حرف‌های او را قطع می‌کنند؛ موضوعی که باعث می‌شود تعدادی از دانشجویان بازداشت و برای آنها به جرم اختلال در سخنرانی، دادگاه تشکیل شود. دادگاه در سپتامبر ۲۰۱۱ تشکیل و ۱۰ دانشجویان به ۳ سال زندان تعلیقی و ۵۶ ساعت خدمات عمومی محکوم می‌کند.

➤ **تصاحب بلیکین (۲۰۲۱)** • این جنبش در دانشگاه هاروارد در اعتراض به وضع بد خوابگاه‌های دانشجویی صورت گرفت. دانشجویان معترض از تاریخ ۱۲ اکتبر سال ۲۰۲۱ با اقدامی اعتراضی اقدام به برپایی چادر در محیط دانشگاه کردند و به مدت ۲۳ روز به اعتصاب و اعتراض خود ادامه دادند تا اینکه سرانجام پس از چند روز مذاکره بین مدیران دانشگاه و نماینده‌های دانشجویی، توافق‌نامه‌ای امضا شد که براساس آن دانشگاه پذیرفت که باید به سرعت وضعیت خوابگاه‌ها را اصلاح کرده و خواسته بهداشتی دانشجویان محقق شود.

آمد. اگر این فشارهای بین‌المللی و افکار عمومی نبود، شاید اسرائیل با فشار بیشتری عمل می‌کرد. من در سال ۱۹۸۶ که در فرانسه دانشجوی بودم نمونه این جنبش‌ها را دیدم که آن جنبش بسیار گسترده توسط دانشجویان رخ داد و بعد از آن جنبش کارگری و سندیکاهای دانش‌آموزی هم اضافه شد و توانست تمام دنیا را تحت تأثیر قرار دهد و در نهایت جنبش دانشجویی باعث شد که کابینه دولت در فرانسه سقوط کند اما در جامعه شرقی و به‌خصوص در جامعه ایران، دولت‌ها هنوز تن به پذیرش جنبش دانشجویی ندادند و متأسفانه همه جنبش‌های دانشجویی با شکست و سرکوب مواجه شده‌اند و این فرهنگ هنوز در بین دولتمردان ما از گذشته و از زمان شاه با شکست مواجه شده است.

➤ **طی چند روز اخیر با بحثی در ایران روبه‌رو هستیم که برخی جریان‌های سیاسی در ایران از باب نصیحت به دولت آمریکا در باره رفتار با دانشجویان موضع گرفته‌اند اما وقتی تاریخ معاصر ایران و همین سه دهه اخیر را مرور می‌کنیم، سابقه پر از جنبش‌های دانشجویی در فضای ایران مشخص است. جایگاه این نصیحت‌کردن‌ها را چگونه باید تحلیل کرد؟**

ما به‌هیچ‌وجه، چه در زمان شاه و چه پس از آن برخورد مصلحانه و دموکراتیک با دانشجویان و جنبش دانشجویی نداشته‌ایم. نمی‌توان اصلاً برخوردی که دولت‌های اروپایی با جنبش‌های دانشجویی انجام می‌دهند را با برخورد در ایران مقایسه کرد. در اروپا به‌هیچ‌عنوان پلیس حق ورود به دانشگاه را ندارد اما دانشجویان وقتی در فضای عمومی دست به تظاهرات بزنند، اوضاع کمی فرق می‌کند اما باز هم دولت تحمل بسیار بالایی دارد و به حرف اینها گوش می‌دهد. در ایران هم در گذشته همینطور بود اما این حریم مقدس شکسته شد و این